

Mørklægning. Hvorfor blev omfattende seksuelle forulempelser under en festival i Stockholm fortiet? Bærer svensk politi, bystyret eller landets medier ansvaret?

Stockholmssyndrom version 2

Af KLAUS WIVEL

Først en koldkrigsjoke genopført for nylig på Facebook: »Det fortælles, at der på de østtyske nyhedsmediers vægge hang følgende motto: »Rapportiere nicht was ist, sondern was gewünscht ist.« Dernæst nogle berømte ord fra USAs præsident John F. Kennedy: »Sejren har mange fædre, nederlaget er forældreløst.«

Både vitigheden og citatet kan finde nytte i en sag, som har oprevet det debatterende Sverige i denne uge. Et halvt år skulle der således gå, før det i fredags kom frem, at sneisevis af kvinder og piger, de fleste under 15, var blevet seksuelt forulempet af store grupper af indvandrere under en festival i Stockholm i august 2014 og igen i 2015. De massive nytårsovergreb i Köln har bragt denne tilsvarende skandale ud af mørket.

Hvorfor skulle der gå så lang tid, før så oprørende overgreb er kommet til offentlighedens kendskab? Hvem vidste hvad hvornår? Alle skyder skylden på alle andre – forældreløst er ansvaret. Var det politiet selv, som hemmeligholdt overgrebene af frygt for at spille »de fremmedfjendskes« spil, og skal dagbladet Dagens Nyheter prises for at have udgravet dette pinlige forhold? Eller sad Sveriges største morgenavis, ofte omtalt DN, tværtimod på historien allerede tilbage i august 2015, men valgte at sylte sagen, fordi en redaktør anså den for at være en »SD-fabrikation« – med reference til det indvandrerkritiske parti Sverigedemokraterna? Er DDR-journalistikken virkelig vågnet op til død i et svensk mainstreammedie? Eller bærer de alle skylden – også bystyret i Stockholm, som arrangerede festivalen, og som daddles for at have fortiet overgrebene?

Det hele begyndte med en lang reportage af Lasse Wierup i DN fredag den 8. januar, som handlede om reaktionerne efter voldtægtsagerne i Köln. Til de læsere, der orkede at læse reportagen til ende, gemte der sig til sidst en opsigtsvækkende nyhed. Her lader Wierup en bombe springe:

Han beretter, at i august »forrige år ... arrangeredes Europas største ungdomsfestival 'We are Sthlm' i Kungsträdgården,« som ligger midt i hovedstaden. We are Stockholm-festivalen tiltrækker ifølge Sveriges Radio op mod 200.000 teenagere og varer fem dage. Wierup kunne fortælle, at mens den unge stjerne Zara Larsson optrådte, »pressede store grupper af unge mænd sig efter aften mod unge piger og stak deres hænder ind under trøjer og bukser.« Svenska Dagbladet har siden skrevet, at det drejede sig om festivalen i både 2014 og 2015, hvor alt i alt 36 kvinder har indgivet anmeldelser til politiet for seksuelle forulempelser. De fleste af anmeldelserne er under 15.

Wierup beretter, at politiet fik smidt de omkring 90 unge mænd, som stod anklaget for overgrebene, ud af festivalpladsen, før de blev sigtet. Ingen er ifølge DN's oplysninger blevet dømt.

»En af de betjente, som deltog i indsatsen, og som brugte megen tid på at hjælpe de forulempede piger, siger, at sagen betragtes som følsom,« skriver Wierup. »De unge mænd, som blev sendt væk, vurderedes i overvejende grad at være uledsagede nytilkomne.«

Det sidste er i sig selv en påfaldende oplysning, al den stund svenske medier ofte har for vane ikke at nævne det, hvis det er indvandrere, der står bag – og uledsagede børn, i særlig grad drenge, har hele 2015 været en omstridt gruppe, som Sverige har taget usædvanlig mange af. Ifølge Migrationsverket, de svenske asylmyndigheder, har hele 35.369 uledsagede børn søgt asyl i 2015 (ud af i alt 162.877). Af dem kommer 22.310 fra Afghanistan. Syrerne, den næststørste gruppe, udgør 3.439. Mere end ni ud af ti er drenge. Eller mænd. Sverige gav automatisk ophold til uledsagede børn, og da myndighederne det meste af 2015 ikke tillod, at man alderstestede de asylansøgere, som sagde, at de var under 18, er mistanken, at mange er voksne, der har løjet om deres alder for at være sikre på at få asyl.

Bemærkelsesværdigt er det også, at netop DN afslører disse overgreb og benævner, hvilken gruppe der står bag. DN er ikke kendt for at være en avis, som skriver historier, der kan opfattes som kritiske over for asylansøgere. På hjemmesiden Projekt Morpheus oprulles det, hvordan det store morgenblad eksempelvis i september 2015 bragte en historie om, hvordan ekspertes affærdiger, at der ville komme jihadister med i flygtningestrømmen mod Europa. Det var to måneder før terrorangrebet i Paris. Hjemmesiden henviser også til et interview på Timbro Medieinstitut fra 2013, hvor Ulrika By, en af DN's journalister, forklarer, hvordan man omtaler uroligheder i de indvandringstunge forstæder.

»Sagen er, at jeg af erfaring ved, at vi fravælger historier og hændelser, som kan bruges til fremmedfjendske formål. Vi citerer ikke alt, vi hører, og fortæller ikke om alt, vi ser.«

De fravalg er DN-journalisten åbenbart ikke den eneste svenske journalist, der foretager, skal vi tro politisk redaktør og lederskribent Alice Teodoroscu i Göteborgs-Posten. I en kommentar, hun skrev efter begivenhederne i Köln, men før skandalen i Stockholm kom for en dag, forklarer hun, at journalister og chefredaktører bør »erkende, at de højst aktivt vælger at ignorere konsekvensneutraliteten« – et svensk, journalistisk begreb fra 1980'erne, der påbyder medier at bringe historier, hvis de er sande og i offentlighedens interesse, uanset hvilke konsekvenser det kan have;

Rigspolitichef Dan Eliasson fastslår, at det ikke er politiets opgave at tage politiske hensyn. En af hans underordnede har hævdet, at man er bange for at gå de fremmedfjendskes ærinde. FOTO: SCANPIX

underforstået: også hvis historien skulle være til gavn for Sverigedemokraterne.

»Fakta er,« fortsætter Teodoroscu, »at det er usædvanligt, at etnicitet overhovedet angives, hvilket mange medier fraviger nu efter hændelserne i Köln« – og efter hændelserne i Stockholm, bør det indskydes. Nu nævnes de anklagedes etnicitet og baggrund rask væk. Og DN lægger for.

Det er morgenavisens Wierups afsluttende bemærkninger i afdækningen af disse begivenheder i sommer, som hans egen avis skal komme til at høre for i de kommende dage. Han skriver: »Hvorfor de omfattende seksuelle overgreb midt i det centrale Stockholm med få undtagelser havnede i medieskyggen, er for mig uklart. Men blot mistanken om, at overgreb blev anset for at være for besværlige at skrive om, indebærer et svigt over for ofrene. Kvinders ret til at feste, danse og fejre nytår i sikkerhed kan i et demokratisk samfund ikke ofres af malplacerede hensyn til indvandringstendebatten.«

Et tip, der gik tabt

Var det nu også »uklart«, at historien aldrig nød fremme? Sagen har kastet et spektakulært slagsmål af sig mellem den etablerede presse og den mere alternative, man finder i højrefløjsskredne på nettet. Lørdag aften, dagen efter Wierups moralsk standhaftige afslutningssalut, fulgte en artikel på et nyhedsite ved navn Nyheter Idag, som kastede et tvivlsomt lys på DN's egen rolle i fortællingerne. Her citerer skribenten, Chang Frick, en anonym kilde, en psykolog, der siger, at han har arbejdet hos politiet, og at han selv var til stede under koncerten i august 2015.

Psykologen forklarer Frick, at han den 17. august, to dage efter koncerten, henvendte sig til journalist Hanne Kjöllér – på DN. »Hun var meget interesseret og lyttede,« forklarer psykologen, »lige indtil jeg berettede, at samtlige pågrebne fyre og mænd var uledsagede flygtninge fra Afghanistan og Syrien. Jeg fornemmede, at hun ændrede tonelejt. Men hun sagde også, at hun ville kontakte politiet.«

Frick fortæller, at han har været i forbindelse med den betjent, som Hanne Kjöllér angiveligt kontaktede, og som heller ikke står frem med navn i artiklen. Betjenten citeres for at sige, at han var »ivrig« efter at fortælle Hanne Kjöllér om de seksuelle overgreb ved festivalen. Men hun tabte hurtigt interessen for sagen, forklarer betjenten, og ringede ikke tilbage, selv om betjenten ifølge egne oplysninger kontaktede hende flere gange i de følgende dage. Han ville have fortalt hende, at overgrebene i Kungsträdgården var »systematiske og omfattende.«

Et halvt år senere, torsdag den 7. januar, mens begivenhederne i Köln udstilledes for hele verden, sendte Hanne Kjöllér en mail til psykologen; den mand, der i første omgang tog kontakt til hende. Som psykologen gengiver samtalen over for Frick, fortalte hun ham, at hun havde fået en »klump i maven« efter at have hørt om hændelserne i Köln. Psykologen forhørte sig om, hvorfor hun aldrig skrev om overgrebene dengang. Ifølge de oplysninger, han videregiver til Frick, forklarer hun, at hun aldrig fik fat på politiet; en oplysning, som står i modstrid med, hvad betjenten har fortalt Frick (Nyheter Idag har siden hen fremvist en SMS med en tekst fra Hanne Kjöllér fra 21. august 2015, og som ifølge netsitet angiveligt er sendt til »en politiinspektør hos Stockholm-politiet«).

Ifølge psykologen skulle Hanne Kjöllér have begrundet avisens manglende dækning af overgrebene med, at »stockholmredaktionens redaktør

overtog sagen«, og at »hun anså, at det var SD-fabrikationer«. Da Frick opsøger Hanne Kjöllér for at få en forklaring, nægter hun at tale med ham. Nyheter Idags påstand står og falder med disse to anonyme kilder. Men journalisterens fagblad i Norge Journalisten bragte onsdag lange interviews med begge kilder, der bekræfter deres kritik, og som Journalisten vurderer »fremstår som troværdige kilder.«

Næste dag, fredag for en uge siden, står den artikel i DN, som Hanne Kjöllér's kollega Lasse Wierup skriver, hvori han gemmer nyheden om overgrebet til festivalen i Stockholm i bunden. Det er her, han forklarer, at det er »uklart«, hvorfor sagen har været henlagt i mørke. Uklart er det langtfra, skal man tro Nyheter Idags oplysninger: DN har selv fortiet historien.

På nyhedssitet Projekt Morpheus erklærer en unavngiven meningsdanner, at DN's hykleri har nået »orkanstyrke«, og at dette kan »være den største svenske medieskandale i moderne tid«. DN's chefredaktør Peter Wolodarski bør gå af, forlanges det.

Projekt Morpheus er næppe et site, man hylder i de kredse, der skriver i og læser DN. På Projekt Morpheus har man ingen kvababbelser ved at skrive om, hvad man mener er »Sveriges ekstreme indvandringspolitik«. Ikke-flatterende portrætter af Chang Frick og hans netmedie Nyheter Idag bliver efterfølgende også bragt af etablerede medier, eksempelvis i dagbladet Expressen.

Nyheter Idag »anses for at stå Sverigedemokraterne nær, og medgrundlægger Chang Frick har været medlem af SD og skrev på Politisk Inkorrekt, hadsitet's Avpixlats forgænger«, kan Expressen fortælle. Nyheter Idag »hyldes af fremmedfjendske meningsdannere og citeres ofte på hadsitet som Avpixlat og Fria Tider, hvor der offentliggøres personangreb og racisme«, fortsætter den store avis. Så skulle læserne være advarede.

Expressen-skribenten Isobel Hadley-Kamptz ser på Twitter ligefrem en højrefløjssammensværgelse på sitet med sympati for Putins Kreml. »Det bekymrer mig overordentlig meget, at så mange ikke vil indse, hvad den pågældende kampagne mod medierne og DN egentlig handler om,« skriver hun. »Missionen er at øge menneskers mistro til medierne og til samfundet. Flere skal føle, at ingen siger sandheden.« Og så falder anklagen: »Vi ved, at eksempelvis Rusland aktivt arbejder på at sprede misinformation i andre lande for at mindske sammenholdet og tilliden.« Den status videretweetes af DN's chefredaktør Peter Wolodarski. »Godt skrevet,« bemærker han.

Hans avis svarer også igen i egne spalter. Søndag aften, dagen efter Fricks artikel, kalder redaktionschef Caspar Opitz oplysningerne i Nyheter Idag »lojagtige«. Da det norske Journalisten beder Opitz om en kommentar til fagbladets interview med Nyheterne Idags to anonyme kilder, svarer Opitz kort til reporteren: »du må selv vælge, om du vil citere anklager fra et højrefløjspolitisk hadsite eller ikke«. Selv skriver Hanne Kjöllér i går, torsdag formiddag, i DN, at hun – efter sammen med tre ansvarshavende redaktører at have lyttet den bandede samtale med den ene kilde igennem – kan konstatere, at det ikke passer, at hun tabte interessen, da hun hørte, at det handlede om uledsagede børn. Yderligere forklarer redaktionschef Opitz i DN, at man efter tippet i sommer lod sagen falde, fordi politiet og andre kilder ikke selv bekræftede forbyrdselserne. »Tværtimod lod politiet melde, at der havde været relativt roligt på festivalen – i stærk kontrast til de rapporter, vi har gravet frem nu.«

Opitz forklarer, at DN får »hundredevis af tip« hver dag, og at dette ikke kunne verificeres. Når de valgte at se på sagen igen med et halvt års forsinkelse, skyldes det, at efter begivenhederne i Köln kom en skribent i tanke om tippet fra i sommer. Det var værd at kigge nærmere på. Opitz får også nævnt, at »stort set ingen andre medier – etablerede eller alternative« har nævnt overgrebene, før DN gjorde det for nylig.

Hvorfor denne tavshed?

Søndag aften den 10. januar, skriver DN en artikel, som entydigt tildeler politiet faderskabet til fortællingerne. Var der berøringsangst før, er den forsvundet som dug for solen. Her oplyses det, at politiet, som havde 50 betjente til stede ved koncerten – klar over omfanget af overgrebene, men valgte at fortie dem, skønt »rekordmange« havde henvendt sig i politiets telt. En af betjentene fortæller DN, at de yngste vel var omkring 12, og at han »aldrig havde taget sin datter til festivalen, hvis han havde vidst, hvad der foregik.«

DN kan også berette, at ved festivalen i 2015 blev henvend 200 unge mænd pågrebet. Politiet måtte bruge megen tid på at trøste pigerne og køre dem hjem til deres forældre, fortælles det. Politiet overvejede på et tidspunkt oven i købet at lave »konsopdeling« af publikum for at komme problemet til livs, men vurderede, at det ville blive for indgribende.

Hvorfor denne tavshed, spørger DN? Svaret er hørt før. Som avisen konkluderer: »Flere af de betjente, som DN har talt med, mener, at myndighederne bevidst viger udenom at rapportere om fenomener, som knyttes til gerningsmænd med udenlandsk baggrund.« Peter Ågren, chef for Södermalmspolisen og ansvarlig for politiets indsats ved We are Sthlm 2014, siger det ligegyldigt: »Det her er et ømt punkt. Vi vover af og til ikke at sige det, som det er, fordi vi tror, at det vil gå Sverigedemokraternes ærinde.«

Den udtalelse sætter en storm i gang, og han trækker den hurtigt delvis i land ved kort efter i Nyheter Idag at præcisere, at selv om Sverigedemokraterne blev nævnt i samtalen med DN, var det ikke specifikt dette parti, han henviste til, men til »fremmedfjendske kræfter« overalt i Sverige.

Men Ågren retter samtidig en kritik af det med Nyheter Idags ord »politisk korrekte medieklimate« i Sverige. Her kommer politiets fortvivlelse for alvor frem:

»Hvis vi eksempelvis går ud med et signalement, kan vi ikke på den mindste lille måde beskrive, hvad der kan opfattes som, at vi hænger en særlig gruppe ud. Det tager alt for meget af vores tid og energi, at i hele tiden skal forsvare det, vi gør, når vi bliver beskyldt for at være racistiske og fascistiske. Den måde, medierne håndterer virkeligheden på, er problematisk for os.«

I tirsdays fik Svenska Dagbladet fingrene i en manual fra den 15. september 2015, som tydeliggør dilemmaets. Vejledningen, som er skrevet af politiets presseafdeling, anviser betjentene, hvordan man skal kommunikere lovovertrædelser til offentligheden. Hovedbudskabet handler om, hvilket mærkat politiet endelig ikke må få på sig:

»Kritik fremføres af og til mod politiets rapportering om menneskers hudfarve. Det opfattes som racistisk. Da politiet ikke er racistisk og heller ikke skal opfattes sådan, gælder følgende instrukser: Ved almindelig kriminalitet som indbrud og tyveri må informationen ikke indeholde et »signalement af højde, hudfarve, etnisk oprindelse

eller nationalitet med mere«. Over for dagbladet Expressen vil rigspolitichef Dan Eliasson sætte tingene på plads.

Han forklarer, at han ikke kendte til overgrebene, og at han lover at komme til bunds i sagen, hvilket også statsminister Stefan Löfven har krævet. Men rigspolitichefen tilføjer, at hvis det, »som påstås, stemmer, er det alvorligt af flere grunde. Vi kunne måske have forhindret, at flere piger blev forulempet, hvis vi havde talt tydeligt om det her. For det andet er det naturligvis ikke vores rolle at tage hensyn i forskellige politiske henseender. Konsekvensneutralitet gælder også i myndighedernes kommunikation.«

Heller ikke det udsagn får han lov at slippe af sted med. Sverigedemokraternes formand, Jimmie Åkesson, har en god hukommelse. Til Aftonbladet siger han: »Er der et problem inden for politiet, som handler om at mørklægge visse typer forbyrdsler, for at et politisk parti ikke skal drage fordel af dem, er jeg bange for, at Eliasson og hans politiske stillingstunge selv kan være en del af det.«

Formanden gør opmærksom på en tweet, Eliasson sendte af sted i 2014, mens han var generaldirektør for Forsäkringskassan: Normalt holder han sig til at udtale sig om forsikringer, skrev den forhenværende generaldirektør, »men jeg brækker mig over J Åkesson i debat«. Eliasson burde gå af, mener Åkesson.

Tirsdag bredte mistanken om fortællingerne sig til de stockholmske lokalpolitikere. DN kunne afsløre, at også Stockholms bystyre, som arrangerer festivalen, »i årevis« har kendt til overgrebene, men at man har holdt sin viden for sig selv for at beskytte festivalens navn. Udadtal har bystyret lanceret en fest, der med DN's ord var »et trygt sted for unge, uden alkohol og narko og med voksne til stede«. Indadtal har man vidst, at antallet af overgreb blev flere og flere. Fyrene blev »smartere og mere aggressive«, lod det under et sikkerhedsmøde i september forrige år.

Hvad siger det feministiske Sverige til, at helt unge piger er blevet forulempet, mens myndighederne har vidst, hvad der foregik, og mens man har undgået at advare piger og forældre om, hvad de gik ind til, hvis de deltog i festivalen?

Sverige er kendt for at have en i særlig grad markant fortal for kvinders rettigheder i Feministisk initiativ. Man kunne forestille sig, at dette politiske parti er i oprør over, at myndigheder tilsyneladende har beskyttet overfaldsmændene frem for pigerne.

Ikke rigtigt. På partiets hjemmeside var der flere dage efter interet at finde, og på dets Facebook-side var der kun lagt en opfordring for afdelingen i Norrköping om, at »vegetarisk kost bør serveres mindst tre dage om ugen.«

Men Nyheter Idag har lagt en youtube-video ud på sin hjemmeside, hvor partiets leder Gudrun Schyman bliver spurgt til sagen. Hun svarer, at overgreb som dem under festivalen ikke er nye. »Den slags har foregået i meget, meget lang tid.« Men hun fordømmer overgrebene og mener, at overgrebsmændene bør identificeres og fanges.

»nationalisme og lukkede grænser ikke er svaret. Vi holder med de tyske politikere, som betoner, at angrebene ikke bør anvendes i racistisk øjemed«. Schyman fortsætter: »Ikke sjældent er det netop dem, som er de selvudnævnte beskyttere af Nationen, der udgør den største trussel mod kvinders rettigheder. Skillelinjen går mellem demokratiske og udemokratiske værdier, uanset nationalitet.«